

DIVADELNÍ SVĚT
THEATRE WORLD

BRNO

Mezinárodní festival
Divadelní svět Brno
„To jsou paradoxy, co?“
11. – 19. 6. 2010

Závěrečná zpráva festivalu DSB 2010
Sylvie Pospíšilová, ředitelka festivalu
srpen 2010

❖ základní informace

První ročník mezinárodního festivalu Divadelní svět Brno se uskutečnil v termínu 11. – 19. června 2010. Hlavním pořadatelem bylo Brněnské kulturní centrum, spoluorganizátory brněnská divadla příspěvkové organizace – CED, MDB, NDB, Divadlo Radost a DIFA JAMU.

Festival však nevznikl na „zelené louce“, teoretická příprava byla několikaletá, jeho jádrem se stalo několik akcí jednotlivých kulturních domů, které probíhaly v uplynulých letech samostatně a které se v letošním roce staly součástí festivalu. Jedná se o dílčí divadelní přehlídky např. Festival žánrů, Festival Radosti, Dokořán pro hudební divadlo a především o dvě zásadní pouliční akce – Noc kejklířů a Slavnost masek, které se v letech minulých těšily mimořádné divácké pozornosti. Těchto „svátků divadla“ se od počátku účastnili herci všech divadel i diváci a město Brno tak ožilo jako prostor obývaný hrou, fantazií, doteky dávných časů, kdy městy kočovali pouliční umělci a jako místo, kde se na každém kroku něco zajímavého děje a tvoří. Právě na základě nadšeného přijetí projektů Noc kejklířů a Slavnost masek se zrodil nápad uspořádat jeden velký festival Divadelní svět Brno a rozšířit tento hravý prostor, spojit divadla s ulicí, přizvat další umělce z Česka i ze zahraničí a věnovat divadlu celých devět červnových dní. Brno má odjakživa živou divadelnickou základnu, navíc je přizpůsobeno tomuto účelu i svým prostorem. Od jednoho divadla ke druhému se dá pohodlně dojít pěšky, na náměstí Svobody, centra města i do dalších lokalit pouličního dění.

V každém bude roce festival Divadelní svět ve své základní dramaturgické linii věnován žijící osobnosti současného světového divadla, tvůrci, v jehož životě se postoj občanský organicky propojuje s jeho aktivitou uměleckou a jeho tvorba má i světový rozměr estetický i etický. Pro zahajovací ročník festivalu Divadelní svět zvolili členové dramaturgické rady osobnost Václava Havla jako první světovou divadelní osobnost tohoto uměleckého a životního rozměru, jíž festival touto cestou vzdá poctu. Festivalovým mottem se stal citát ze hry Audience „*To jsou paradoxy, co?*“ Festivalový svátek zahájil v pátek 11. 6. bohatý pouliční program a Noc kejklířů, závěr festivalu v sobotu 19. 6. byl ve znamení velkolepé Slavnosti masek. Ve zbývajících dnech se odehrál velký počet představení jak uvnitř divadelních budov, tak ve venkovních prostorách. Na nejrůznějších místech centra města probíhaly besedy, koncerty, výstavy, filmové projekce i bohatý a pestrý program pro děti. Nechyběly ani již tradiční Dny otevřených dveří v jednotlivých divadlech, o které byl stejně jako v letech předchozích velký zájem.

Záštitu nad festivalem převzali primátor statutárního města Brna Roman Onderka, hejtman Jihomoravského kraje Michal Hašek a ministr kultury Václav Riedelbauch.

❖ dramaturgie

Výběr představení byl koncipován dramaturgickou radou do několika linií: „Linie Václav Havel“ uvedla kompletní tvorbu Václava Havla v podání převážně českých souborů, „Linie zahraniční divadla“ nabídla představení souborů z 11 zemí, v rámci „Linie brněnská divadla“ odehrály brněnské scény svá vlastní představení a „Linie open-air a doprovodný program“ oživila a zabydlela městský prostor několika desítkami představení, performancí, tancem, žonglováním, provazochodectvím, cirkusovými stany, divadelní maringotkou a divadelním autobusem.

❖ hlavní program

Linie Václav Havel

Festival Divadelní svět nabídl v průběhu jednoho týdne neobvyklou možnost zhlédnout všechny hry Václava Havla od dramatických prvotin až po poslední velkou hru *Odcházení*. Podobná přehlídka se prozatím odehrála jen v New Yorku na podzim roku 2006. Brněnská událost však byla bohatší a dramaturgicky rozmanitější, nejen o *Odcházení*, které v té době bylo ještě rukopisem, ale i o kreačně vytvořené na základě jiných Havlových textů. Festival byl slavnostně zahájen 12. června venkovní variantou do divadelní podoby dotvořeného fiktivního interview *Prase*. Dramaturgickou nabídku obohatily takové kreačky jako inscenovaný dopis Havel píše Husákovi či zápis soudního líčení *Podněcování a trest*, nemohla samozřejmě chybět ani scénická koláž *Cirkus Havel*. Tato Havlo-mánie však nebyla rozmanitá pouze dramaturgicky, ale i tvarově: vedle velkých inscenací, inscenačních náčrtů, scénických čtení a jiných kreaček, se nabízely projekce televizních záznamů, filmy hrané i dokumentární.

Pro toho, kdo se rozhodl absolvovat celou tuto scénickou, uměleckou, filozofickou i tvarovou koláž, se během osmi dnů otevřela zcela neobvyklá možnost vstoupit do vnitřního světa Havlova díla a prožít skrze ně i skrze jeho reflexe intenzivně i komplexně jeho vidění světa. Komplettní uvedení díla Václava Havla čítalo včetně scénických čtení či črt a filmových projekcí 24 položek. S největší diváckou odezvou se setkal vystoupení Divadla Na tahu, které v režii Andreje Kroba představilo tři Havlovy aktovky „vaňkovky“ a představení „Prase“ Vladimíra Morávka, které bylo součástí slavnostního zahájení festivalu v prostorách Špilberku. Obou těchto vystoupení se Václav Havel osobně zúčastnil. Velkou pozornost diváků si získalo i představení „Pět tet“, zatím poslední Havlovy aktovky a odborná kritika chválila představení „Dopisy Olze“ francouzského souboru Lux in Tenebris, jediného zahraničního reprezentanta havlovské linie. Filmové projekce nevzbudily širší divácký zájem, což je vzhledem k ročnímu období a bohaté festivalové nabídce jiných programů vcelku logické a předvídatelné.

Zahraniční divadla

Na festivalu se představilo 19 souborů s 23 představeními z 11 zemí, z toho tři zámořských. Šest představení proběhlo v rámci venkovního programu, jedno v prostorách posilovny a ostatní na scénách brněnských divadel. Z venkovních inscenací vzbudila největší divácký zájem představení slovenského souboru Teatro Tatro s inscenací „Zázračný divadelný automat“, pestrobarevný absurdní jarmark v podání ruského souboru Mr. Pejo's Wandering Dolls a vystoupení již legendárního polského souboru Teatr Ósmego dnia s divácky velmi vděčnou inscenací „Čas matek“. Vzhledem k mimořádné nepřízni počasí se naopak nesetkalo s velkým diváckým zájmem představení *Orlando Furioso* (koprodukce SRN a Itálie), což je za daných okolností pochopitelné. Zbývající dva zahraniční soubory t.j. Ton und Kirschen (SRN) a Teatro Due Mondi (IT) předvedly klasický pouliční spektakl, který divácky potěšil. Uvnitř divadelních prostor se představilo 17 inscenací. Převážná většina byla titulkována s výjimkou polského souboru Teatr Piesn Kozla, kde na přání režiséra nebylo titulkovací zařízení nakonec použito, neboť by projekce překrývala osvětlovací rampu. U představení souboru University of Florida byla divákům poskytnuta synopse hry v českém jazyce. Největší divácký zájem si získala představení „Edith a Marlen“ divadla Nová scéna Bratislava, „Plevel“ chilského divadla Maleza a „Tramvaj do stanice Touha“ již zmíněného souboru University of Florida. Uznání odborné kritiky si vysloužily soubory Teatr Piesn Kozla z polské Wroclavi s inscenací „Mackbeth“ a „Leonce a Léna“ maďarského souboru Maladype Theatre.

Brněnská partnerská divadla

Představení brněnských divadel se odehrála jednorázově v průběhu Noci kejklířů 11. 6., s výjimkou Divadla Radost, které z provozních důvodů uvedlo svou vlastní inscenaci 14. 6. Inscenace byly určeny především nebrněnským divákům, ale i Brňákům, kteří neměli možnost v průběhu divadelní sezóny čas domácí scény navštívit. Hrání se ve všech divadlech kromě Mahenova divadla, kde bylo představení zrušeno vzhledem k onemocnění hlavního protagonisty.

Tato představení byla jedinečnou příležitostí brněnských divadel představit se širšímu, často neznámému publiku a zároveň provést pomyslný úvodní výkop festivalových aktivit.

❖ **open-air**

Open-air program festivalu Divadelní svět Brno byl sestaven tak, aby oslovil široké spektrum diváků a oživil především centrum města Brna po celou dobu festivalu. Dvě největší a zásadní akce pouličního programu byly Noc kejklířů a Slavnost masek, které celý festival zahájily, respektive zakončily.

Noc kejklířů proběhla již počtvrté, tentokrát však poprvé pod hlavičkou festivalu. 11. 6. se Zelný trh tentokrát proměnil v malé cirkusové ležení plné kejklířů, potulných hudebníků a divadelních atrakcí, volně se prolínající s etno-eko-multi-bio-fair trade jarmarkem neziskových organizací (např. Fair Trade, Hnutí Duha, Ekologicko právní servis, Sdružení Berkat, Centrum Veronika Hostětín, Sdružení Práh, Brontosaurus atd.), zachovávající původní podobu živého tržiště. Pouliční program byl letos připraven především pro smělého diváka, který se nebál zapojit do představení.

Divadlo se hrálo všude – v kašně, v parkujícím trabantu, ve stanu i ve stánku, na pódiiích, na trakaři, na chůdách, v oknech i za zavřenými dveřmi. Ožilo i přilehlé okolí – alžbětinská „husí“ scéna DHNP pro nejmenší kejklíře, pódium na Staré radnici pro příznivce hudebních vystoupení, stan DHNP napříč žánry a Dům pánů z Kunštátu pro noční sovy. Kromě brněnských oficiálních scén (DHNP, HaDivadlo, MDB, ND Brno, Loutkové divadlo Radost, Divadlo Polárka a DIFA JAMU) i nezávislých brněnských souborů (např. Divadlo Feste, Divadlo Šavgoč) se Noci kejklířů zúčastnila různá divadelní uskupení z celé České republiky, a to jak tzv. stálí hosté – Buchty a loutky, Komedianti na káfe, Divadlo Dno, tak i mladé nezávislé divadelní skupiny např. Cirkus Žebřík, Vyšehrátka, Tucet kulí, Divadlo Bufet aj.

Letošní program zahrnoval více než 70 divadelních, hudebních, tanečních a happeningových akcí, použilo se více než 60 žongléřských pomůcek (míčků, kuželů, nožů, talířů, jablek, svítících předmětů, balonků), bylo potřeba nejméně 50 výjimek ke vjezdu, více než 40 metrů kabelů všeho druhu a asi 30 odpadkových košů.

Slavnost masek

Slavnostním zakončením prvního ročníku festivalu Divadelní svět byl již druhý ročník celoměstské lidové veselice zvané SLAVNOST MASEK aneb RYJO DEŽA NÉJRO VE ŠTATLU 2010. Tato karnevalová taškařice rozjasnila 19. 6. celé náměstí Svobody i s přilehlým okolím, Brňané se houfně odívali do masek a převleků, osvěžovací stánky měly plné ruce práce, na pódiiích vystupovaly jednak taneční školy s ukázkami své činnosti, jednak defilovaly v maskách pojednaných předními českými kostýmními výtvarníky celkem deseti průvodů tvořených herci brněnských divadel. Vše za doprovodu famózního nadžánrového bandu Charlieho Kohna and His Tel Aviv Orchestra. Porota soutěžního klání o nejlepší maskovaný průvod v čele s primátorem vyhlásila vítěze karnevalového průvodu, kterým se stala kolekce Divadla Radost. Dětská porota sestavená z náhodně vybraných pěti dětí si zvolila za svého favorita průvod Divadla Reduta. Ke strhujícímu ohněstrůjnému finále pak celou slavnost dovedla extratřída českého popu – skupina Buty.

HLÍDKA 2 a okolí

Nově vytvořený areál na Hlídce 2 poskytl alternativní odpočinkový prostor pro letní horké dny a to, jak pro nevšední odpoledne pro děti formou interaktivních pohádek a 10 dílen, tak pro všechny příznivce mezižánrových projektů v podobě večerního programu zahrnující kabarety, koncerty a divadelní představení. Park pod Špilberkem tak získal nové možnosti využití, které skýtá vhodná poloha ve středu města. Současně celkem 55 divadelních a paradivadelních akcí vytvořených přímo pro festival vytvářelo přirozenou reklamu a prezentaci v průběhu týdne a upoutávaly na hlavní program festivalu. Prostor Hlídky 2 sloužil především k prezentaci mezižánrových projektů brněnských nezávislých divadel (BURANTEATR, Divadlo Facka, Divo 4, Divadlo Líšeň, Malé divadlo Kjøgenů, Opera Diversa) výtvarných a tanečních happeningů (DIFA JAMU, FAVU), komorních koncertů a site-specific akcí. Odpolední část programu na Hlídce se zaměřila na dětského diváka. Program každého dne na Hlídce zakončil Kabaret *Svět podle Fagi*. Počet diváků: 2.840, počet účinkujících: 204.

MINI CITY SITE SPECIFIC

Novinkou byly tzv. *minicity site specific*, pouliční happeningové akce, které mohl náhodný divák potkat cestou z práce, při nákupu, zahlédnout z tramvaje. Přičemž v hlavní roli se objevily stromy, kašny, kus chodníku, odpadkový koš nebo kolemjdoucí sám.

Se souborem D'Epog bylo možné „*Zmizet na ulici*“, jednalo se o šokování v netradičních situacích či obrazech. Každou akci probíhající ve třech dnech shlédlo v průměru cca 100 kolemjdoucích, počet účinkujících: 9.

Další nezávislí umělci (Divadlo Facka, Šavgoč, Služebníci lorda Alfréda, Studio Aldente) překvapovali krátkými skeči ve výlohách či na stromech a v návaznosti na hlavní motto festivalu pokračovaly minicity site specific projekty v paradoxních spojeních.

„*Kráčející výlohy*“ byla paradivadelní akce oživující svět figurín, módních doplňků – pohyb bez hnutí, grimasa bez tváře, tělo bez ducha a jiné akrobatické výkony. Celkem 6 performancí proběhlo ve výlohách knihkupectví Barvič a Novotný na ulici Česká a obchodu Tezenis na ulici Masarykova vždy od 15 hodin. Počet diváků: cca 600, počet účinkujících: 10

„*Stromodivy aneb brněnská haluz*“ , kdy mohl být cílený i náhodný divák svědkem paradivadelní akce v produkci divadla Šavgoč v blízkosti či přímo na jednom z brněnských stromů v centru města. Počet diváků: cca 500, počet účinkujících: 28.

❖ doprovodný program

Kromě divadelních aktivit nabídl festival řadu doprovodných akcí – filmové projekce, koncerty, besedy, výstavy a v závěru festivalu proběhl za zájmu široké veřejnosti Den otevřených dveří v divadlech, kde si pod vedením herců měli návštěvníci možnost prohlédnout divadelní zákulisí a zázemí. Tato již několik let opakovaná akce se setkala již tradičně s mimořádnou odezvou.

BESEDY

V rámci festivalu proběhly čtyři besedy tj. beseda a povídání s Paulem Wilsonem, překladatelem děl V. Havla do angličtiny, beseda s filmovým režisérem Miroslavem Jankem po projekci filmu *Občan Havel*, beseda u kulatého stolu o operetě a jejím budoucím směřování „Opereta – kam s ní?“ a za vysoké návštěvnosti diskusní pořad „Kabinet Havel – budoucnost Evropy“ za účasti Václava Havla, Evy Jiřičné, Petry Procházkové, Aleny Wágnerové, a moderátora Erika Taberyho.

KONCERTY

Pouliční program doplnily koncerty na náměstí Svobody a na nádvoří Staré radnice, kde v průběhu týdne vystoupily skupiny Plastic People of the Universe, Traband, Kumbalu, Tam Tam orchestra a Barakuda, T.O.P. Dream Company a Terezie Palková. Počet diváků: cca 1050, počet účinkujících: 32.

VÝSTAVY

Na Náměstí Svobody a v DHnP byla instalována výstava „Mysliveček 4D“, ve spolupráci s Divadelním ústavem Praha výstavy „Václav Havel – občan a dramatik“ ve foyer činoherní scény MDB a Josef Svoboda,, v galerii ProstorR2, Radnická 2.

❖ organizace

Na přípravě festivalu se podílely tři členové stálého týmu DSB. Tento tým se v době bezprostřední přípravy a realizace festivalu rozrostl na několik desítek externích pracovníků. Vzhledem k rozsahu, významu a náročnosti této kulturní akce, se počet interních pracovníků jeví jako naprosto poddimenzovaný.

Při představeních v jednotlivých divadlech se na organizaci a především technickém zabezpečení představení podíleli rovněž zaměstnanci brněnských partnerských divadel.

❖ PR/medializace

Festival se těšil poměrně dobré publicitě, mediální partnerství či spolupráci poskytovala média tištěná i rozhlas a televize. Vyšlo na sedm desítek článků, spoty natáčela Česká televize Brno, Brněnská televize i internetová televize RTA, kampaň probíhala v rádiu Krokodýl i v Českém rozhlase Brno. Přestože konečná mediální bilance festivalu nepůsobí vůbec chudě, pro příští ročník si organizátoři slibují ještě výraznější spolupráci hlavně s ČT Brno /mediální partnerství, které letos DSB neobdrželo/, ale i od dalších brněnských periodik a médií. Příští ročník také nebude spoléhat pouze na partnerství, ale zvýší rozsah placené reklamy a propagace v respektovaných a čtených časopisech.

Průběh celého festivalu je zachycen na stovkách fotografií, z nichž nejzajímavější pocházejí z „aparátu“ **Bohdana Holomíčka**, dvorního Havlova fotografa, jenž se stal také dvorním fotografem festivalu. Během jeho celofestivalové účasti zachytil představení v interiérech i pouliční akce. Výběr těch nejlepších záběrů bude dle předběžné domluvy se zástupkyní ředitele **Moravské galerie** tvořit náplň výstavy – **Žití divadla v prostoru města**, která by se měla stát vstupní akcí 2. ročníku festivalu na jaře 2011.

Nejobsáhlejším a nejobsažnějším hmatatelným výstupem 1. ročníku festivalu je kromě jiných propagačních materiálů **programový katalog** s rozsahem 200 stran, obsahující charakteristiky všech vystupujících divadelních souborů a jejich představení včetně hereckého obsazení, výjimečný rozhovor Karla Hvíždaly s Václavem Havlem, Petrem Oslzlým a Vladimírem Morávkem, který byl uskutečněn přímo na objednávku DSB a napsán pro MFD, kde byl také otištěn. Skvěle polygraficky vypravený katalog obsahuje také charakteristiky velkých tradičních pouličních akcí – Noci kejklířů a Slavnosti masek – barevné i černobílé fotografie a kresby a slouží jako reprezentativní materiál, jímž se DSB prezentuje na mezinárodních festivalech, před příštími účastníky mezinárodního i českého programu a v neposlední řadě také před institucemi poskytujícími festivalu dotace a granty a před případnými sponzory (podrobný rozpis PR v příloze).

Dle ohlasů byl celý projekt vítaný a očekávaný, což samozřejmě platí dvojnásob pro další ročník. Pro organizátory má toto očekávání podobu závazku, má-li se festival do budoucna

stát tradicí a lákat do Brna nejen milovníky divadla, ale i turisty z blízkého i dalekého okolí, kteří se chtějí zúčastnit tohoto velkého brněnského divadelního svátku.

❖ návštěvnost, prodej vstupenek

Prioritou pořadatelů prvního ročníku divadelního festivalu Divadelní svět Brno bylo seznámit s touto novou kulturní akcí co nejširší odbornou i laickou veřejnost. Cílem bylo proniknout, prostřednictvím co největších benefitů, do povědomí občanů i návštěvníků Brna.

Z tohoto důvodu se zaplňovaly kapacity sálů především VIP vstupenkami a 100% slevovými bonusy pro studenty divadelních oborů, studenti SŠ a VŠ měli možnost si na všechna festivalová představení zakoupit studentský pas v hodnotě 300 Kč. Celková návštěvnost interiérových představení se pohybovala kolem 80 – 90% kapacity jednotlivých sálů.

Výnos ze samotného prodeje vstupenek činil 412 225 Kč, což vzhledem ke kapacitám jednotlivých sálů představuje 15,7% prodanost.

Venkovní představení se těšila mimořádnému zájmu, zejména Slavnost masek, které se zúčastnilo přes 20 tisíc diváků.

Odhad celkové festivalové návštěvnosti se pohybuje kolem čísla **43 000**.

❖ náklady/výnosy

Vzhledem k tomu, že neustále probíhá vyúčtování nákladů a výnosů akce, nejsou tyto informace prozatím k dispozici.

Závěr:

Dramaturgie: nabídla bezpochyby řadu zajímavých titulů, zejména z linie havlových her, nicméně přílišná rozmáchlost programu, zejména pouličního, neumožnila potenciálnímu zájemci absolvovat všechna představení, neboť tato se často překrývala. Do budoucna tedy doporučuji snížit celkový počet představení a zaměřit se především na koncepčnost všech dramaturgických linií (to se v letošním roce podařilo pouze v linii Václav Havel). I z tohoto důvodu je žádoucí, aby měl festival uměleckého šéfa, který bude garantem kvality programu a bude za něj zodpovědný. Program by měl být ideálně finalizován do konce kalendářního roku.

Hrací prostory: Kromě prostoru posilovny se všechna interiérová představení odehrála na scénách partnerských divadel, tudíž na profesionálních pódiiích. Open-air program probíhal především v centru města a tak by tomu mělo zůstat i do budoucna. Prostor Hlídky 2 si sice své diváky našel, nicméně lokalita je situována trochu mimo skutečné centrum města a náhodný chodec na Hlídku sotva zavítal. Soustředme se tedy především na Nám. Svobody.

Organizace: Vzhledem k rozsahu divadelních a doprovodných aktivit a jejich konání v rámci poměrně krátkého časového úseku se domnívám, že festival proběhl po organizační stránce velmi uspokojivě, o čemž svědčí i zpětné ohlasy některých vystupujících souborů a umělců. Pro příští ročník je však bezpodmínečně nutné zvážit otázku rozšíření stálého týmu na počet, který by alespoň částečně odpovídal potřebám akce podobného rozsahu, tak jak je tomu u obdobných prestižních zahraničních festivalů.

PR: Propagace proběhla vcelku uspokojivě, zájem médií byl poměrně velký, nicméně se nám nepodařilo navázat hlavní mediální partnerství s ČT, o které se musí žádat s téměř ročním

předstihem (v té době ovšem ještě festivalová kancelář neexistovala). Tuto skutečnost bereme na vědomí do příštích ročníků a již nyní podnikáme patřičné kroky.

Nepodařilo se nám graficky sjednotit veškeré tiskové materiály, což mohlo být pro diváky částečně zavádějící. Do budoucna je tedy třeba vypsát soutěž na jednotný vizuál pro všechny propagační materiály.

Vzhledem ke skutečnosti, že výběrová řízení na tisk a výlep propagačních materiálů byla ze strany partnera vypsána pozdě, nemohli jsme zařídit včasný výlep plakátů a billboardů, čehož je třeba se do budoucna vyvarovat. Nicméně hlavním jádrem propagace by měla i nadále zůstat propagace mediální, která má již tradičně největší odezvu.

Ostatní: Po vzoru obdobných festivalů bychom rádi do budoucna zřídili festivalovou „hospůdku“ pro setkávání laické i odborné veřejnosti i umělců. Letošní improvizovaný festivalový bar ve dvorku Radnické ul. 2 se příliš neosvědčil.

Věřím, že na základě cenných zkušeností z příprav a realizace 1. ročníku festivalu se nám těmto drobným nedostatkům podaří předejít, a že následný ročník festivalu proběhne k plnému uspokojení všech diváků i organizátorů.